

Vážená pani
Mgr. Lucia Sochová
projektová manažérka
Dr. Josef Raabe Slovensko, s. r. o.
Heydukova 12 - 14
811 08 Bratislava

Váš list číslo/zo dňa
číslo listu/zo dňa

Naše číslo
2018/3360:2-10K0

Vybavuje/linka
Mgr. Buchelová/311

Bratislava
19.02.2018

**Vec
Odporúčacia doložka**

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v súlade s § 13 ods. 9 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na základe odporúčania Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave

**vydáva
odporúčaciu doložku**

k súboru didaktických prostriedkov: „**Dejepis – Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ**“ od kolektívu autorov: Mgr. Zuzana Fialová, PhD., PhDr. Dušan Ondrušek, PhD. a Mgr. Zdeněk Brom a zaraduje ho do národného registra didaktických prostriedkov s odporúčacou doložkou.

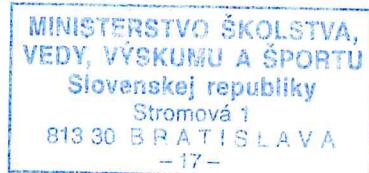
Na základe vydania odporúčacej doložky nevzniká žiadateľovi finančný nárok na výrobu didaktického prostriedku z rozpočtu ministerstva. Školy si môžu na základe Vašej ponuky zakúpiť uvedený didaktický prostriedok zo svojich finančných prostriedkov.

Odporúčacia doložka má platnosť do 30. júna 2022.

S pozdravom

Na vedomie
ŠPÚ

Odbor základných škôl MŠVVaŠ SR

Ing. Marian Galan
generálny riaditeľ

ODBORNÝ POSUDOK NA DIDAKTICKÝ PROSTRIEDOK v zmysle Smernice č. 22/2017

Interné číslo	840/2017
---------------	----------

Zodpovedný zamestnanec: Mgr. Marek Bubeník
Dátum vypracovania schvaľovacieho protokolu: 21. 12. 2017

Názov didaktického prostriedku:	Dejepis - Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9. ročníka ZŠ; Dejepis – Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ
Preklad názvu didaktického prostriedku:	
Autor/i (meno a priezvisko):	Mgr. Zuzana Fialová, PhD. PhDr. Dušan Ondrušek, PhD. Mgr. Zdeněk Brom
Recenzenti z registra recenzentov:	Mgr. Jana Brišová PhDr. Martina Miháliková PhDr. Peter Mulík, PhD.
Recenzenti iní:	Mgr. Jana Bohunická
Vydavateľstvo:	Dr. Jozef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo
Rozsah, formát didaktického prostriedku:	130 strán A4
ISBN:	978-80-8140-283-8
Rok vydania, a poradové číslo vydania:	2017, prvé vydanie
Jazyk didaktického prostriedku:	slovenský
Druh didaktického prostriedku:	☐ učebnica ☐ pracovná učebnica ☐ pracovný zošit ☐ učebný text ☐ zbierka úloh ☒ iné: metodická príručka obsahujúca postupy vyučovacích hodín, pracovný zošit, rôznorodé úlohy pre žiakov i metodické poznámky
Určenie druhu/typu školy a ročníka, pre ktorý je didaktický prostriedok určený:	prioritne 9. ročník ZŠ, ale využitie je možné aj u starších žiakov na gymnáziách
Návrh lehoty platnosti odporúčacej doložky:	30.6.2022

1. Potvrdenie súladu s aktuálne platným štátnym vzdelávacím programom pre príslušnú oblast:

- a) Didaktické spracovanie didaktického prostriedku spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti:
 áno
 nie
- b) Didaktické spracovanie didaktického prostriedku konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátnom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard):
 áno
 nie
- c) Obsahová štruktúra didaktického prostriedku je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet:
 áno

nie

Uvedený didaktický prostriedok **je v súlade s aktuálne platným štátnym vzdelávacím programom** pre vzdelávaci oblasť Človek a spoločnosť platným od 1. 9. 2015.

2. Zhrnutie vyjadrení z recenzných posudkov:

Vyjadrenia recenzentov sú jednoznačne pozitívne. Všetci odporúčajú využitie didaktického materiálu v praxi. V hodnotení podľa rozličných kritérií dosiahla táto metodika takmer maximálny počet bodov. V percentuálnym vyjadrení hovoríme o 99%, čo je známka dokonalosti. Celkovo teda jednomysel'ny záver recenzentov je, že po obsahovej i formálnej stránke spĺňa posudzovaný didaktický prostriedok všetky náležitosti a rozvíja demokratické zmýšľanie.

3. Odborné stanovisko k didaktickému prostriedku zodpovedného zamestnanca Štátneho pedagogického ústavu:

Didaktický prostriedok Dejepis – Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9. ročníka ZŠ a Dejepis – Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ nadvázuje na obsahové a výkonové štandardy inovovaného ŠVP. Konkrétnie ide o prepojenie s tematickými celkami Obrazy druhej svetovej vojny, Slovenský štát (nacionalizmus a nacizmus), Rozdelený svet a Československo za železnou oponou (komunizmus), kde sa priamo spomínajú hrôzy minulosti spôsobené radikalizmom/extrémizmom. Pravdou je, že ide o tému aktuálne spoločensky riešenú, pričom však musí súhlasiť s recenzentom PhDr. Muličom, PhD., že do značnej miery ide o politickú agendu, ktorej previazanie výlučne s dejepisom a kvalitou jeho výučby nie je veľmi šťastné. Príčiny šírenia extrémizmu spočívajú v pomerne negatívnom nastavení celej európskej spoločnosti a spoločenských javoch, ktoré musia politici riešiť efektívnejšie a komplexnejšie v širokých kontextoch. Školské prostredie je teda iba časťou celého problému a rozhodne za súčasný stav (čiže rast extrémizmu) nenesie plnú zodpovednosť.

Ale aby som sa vrátil k hodnoteniu metodiky, tak ide o veľmi inšpiratívny počin zjavne vysoko odborných a inteligentných autorov. Metodické komentáre i praktické úlohy umožňujú využitie aj na hodinách občianskej náuky či etickej výchovy, čím táto publikácia nadobúda medzipredmetový, dokonca nadkurikultárny charakter, keďže presahuje vzdelávaci oblasť Človek a spoločnosť a prelínajú sa so vzdelávacou oblasťou Človek a hodnoty. Vylúčené nie je ani jej využitie staršími žiakmi na gymnáziách. Všetkých 12 zvolených tematických okruhov je starostlivo vybratých tak, aby oslovovali učiteľov i žiakov po stránke aktuálnosti, atraktívnosti, kreatívneho spracovania, metodickej precíznosti a faktografickej presnosti. Jednotlivé časti metodiky reflektovajú spoločenské dianie a sú vydarenou odpoveďou na kritiku spoločenských predmetov, že nevedia vzbudiť u žiakov dostatočné demokratické zmýšľanie a zdravé národné povedomie kompatibilné s globálnymi tendenciami. Obzvlášť v tomto smere oceňujem zaradenie témy s názvom Dobrovoľná skromnosť, narážajúcej na globálne súvislosti v stále viac materialistickom a konzumnom svete. Aj pri pohľade na témy ako Migranti a utečenci, Riešenie konfliktov v spoločnosti alebo Obrana proti manipulácii a konšpiratívnemu myslению ide o vhodne zvolený prístup k často diskutovanej tematike formujúcej svetonázor. Keď už spomínam diskusiu, tak práve ona tvorí jadro metodiky, čo je jasný dôkaz toho, že bez vhodne zvolených otázok, otvorennej diskusie s učiteľom i medzi žiakmi navzájom a schopnosti myslieť kriticky a prepájať súvislosti, nie je možné dosiahnuť progres v myслení mladých ľudí. Preto ak hodnotená metodika s pracovným zošitom čo i len čiastočne prispeje k odklonu od negatívnych tendencií a naplneniu obsahu odporúčanej (nie povinnej) tretej hodiny dejepisu v deviatom ročníku ZŠ, tak jej vydanie má veľký, priam neoceniteľný význam.

Celé spracovanie metodiky napĺňa predpoklady ktoré sa od nej očakávali, čo jasne dokazuje prakticky stopercentné pozitívne hodnotenie od recenzentov. Učí žiakov, že sú tvorcami histórie a že dejepis nie je len nudou zmesou mien, rokov a udalostí. Podporuje cez rôznorodé aktivity ich tvorivosť i predstavivosť. Autori majú presne vypočítané, že 33 väčších cvičení možno zvládnuť počas 30 vyučovacích hodín, čo približne zodpovedá reálnemu počtu hodín za školský

rok pri splnení podmienky o rozšírení výučby o „bonusovú“ hodinu dejepisu v deviatom ročníku. Ponecháva sa pritom na konkrétnom učiteľovi, ako k cvičeniam pristúpi, čo z nich využije, ako námety aplikuje v praxi. Ako doplnok k štandardnému vzdelávaniu podľa iŠVP možno považovať dôraz na participatívny prístup, čiže posilnenie angažovanosti a spolupráce v triede. Prím má hravosť, práca s internetom (mediálna gramotnosť), schopnosť pracovať s textami (čitateľská gramotnosť), práca s fotografiou, hudbou a pod. Všetko to predstavuje prvky modernej metodiky, ktoré do výchovno-vzdelávacieho procesu zapája vyučujúci v uvoľnenej piateľskej atmosfére ako facilitátor. Vychádza sa z predpokladu, že čím zaujatejší a aktívnejší žiaci budú, tým je väčší predpoklad, že si začnú sami hľadať cestu k odpovediam (aj cez samoštúdium) a vytvárať v mozgu jednotnú sieť prepojených informácií historických, spoločenských, etických a geografických. Nakoniec ešte musí oceniť námahu autorov pri výbere odkazov na literatúru a internetové zdroje. Je zjavné, že si dali na príprave kvalitného doplnkového učebného materiálu záležať, čo je navyše podporené prehľadnou formálnou/grafickou úpravou.

Je veľmi dôležité, že časti metodiky už boli odskúšané v školskej praxi a stretli sa s pozitívou odozvou. Je tu predpoklad, že zapôsobí aj na ostatných a prispeje k skvalitneniu výučby a formovaniu charakteru žiakov cez nenútené, zábavné a hlavne efektívne spracovanie hodín dejepisu, občianskej náuky či etickej výchovy. Morálny rozmer je pritom neprehliadnuteľný. Vzhľadom na to odporúčam vydanie odporúčacej doložky minimálne do 30.6.2022 a zadovázenie didaktického prostriedku do čo najväčšieho počtu škôl. Táto investícia sa riaditeľom i učiteľom rozhodne vyplatí.

4. Odporúčanie výdať alebo nevydať odporúčaciu doložku:

Štátny pedagogický ústav

odporúča

neodporúča

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR výdať odporúčaciu doložku.

5. Odôvodnenie k navrhnejtej lehote platnosti odporúčacej doložky:

Navrhujem udeliť odporúčaciu doložku na obdobie 5 rokov/ do 30.6.2022 z dôvodu aktuálnosti didaktického prostriedku, jeho novátorского spracovania a súladu s inovovaným štátnym vzdelávacím programom platným od 1. 9. 2015.

6. Súhlas so zverejnením:

Týmto vyjadrujem súhlas so zverejnením elektronickej verzie tohto odborného posudku na webovom sídle ministerstva školstva v celom rozsahu. Text umožňuje funkciu vyhľadávania prostredníctvom bežného softvéru na prehliadanie PDF súborov.

7. Schválenie:

Funkcia	Meno a priezvisko	Podpis	Dátum
Zodpovedný zamestnanec ŠPÚ	Mgr. Marek Bubeník		21.12.2017
Priamy nadriadený zamestnanec	PaedDr. Renáta Somorová (námestíčka riaditeľa)		4.1.2018
Riaditeľ ŠPÚ	doc. PhDr. Ľudovít Hajduk, PhD.		4.1.'18

Recenzný posudok

Dejepis Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9.ročníka ZŠ – ISBN 978–80–8140–283-8

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 130

Posudok vypracoval recenzent: Mgr. Jana Brišová

I. kritérium: Súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom

Požiadavka: Školská učebnica funguje okrem iného ako prvok Štátneho vzdelávacieho programu. Učebnica ho presnejšie vymedzuje a konkretizuje na základe všeobecných, čiastkových a operacionálizovaných cieľov (výkonových požiadaviek i obsahového štandardu príslušného vzdelávacieho programu). Ich prostredníctvom má rozvíjať základné kompetencie žiaka.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Didaktický systém učebnice spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti .	5	5
2.	Didaktický systém učebnice konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátnom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard).	5	5
3.	Obsahová štruktúra učebnice je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		15	15

II. kritérium: Základné funkcie a štruktúrne komponenty učebnice

Požiadavka: Učebnica plní viaceru funkciu a obsahuje rôzny počet štruktúrnych komponentov, ktoré umožňujú realizovať tieto jednotlivé funkcie. Učebnica predstavuje predovšetkým súbor informácií, ktoré prezentuje rôznymi formami, a to verbálnou, obrazovou alebo kombinovanou. Súčasne je učebnica základným didaktickým médiom, prostriedkom, ktorý riadi žiaľovo učenie i učiteľovo výučbu tým, že proporčne vymedzuje učivo, ktoré sa má zvládnuť za istý čas. Učebnica ďalej orientuje svojich adresátov o spôsoboch jej využívania.

Kritérium II. 1

Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Súbor informácií v učebnici vychádza z daného stavu a úrovne vedeckého poznania, zodpovedá odbornej a vecnej správnosti.	5	5
2.	Autori v textoch kontrolujú svoje hodnotenia, súdy a podrobujú ich racionálnym mieram, ktoré sú príznačné v spoločenstve vedcov.	5	5
3.	Súbor informácií je usporiadany, prehľadný a rozlíšený.	5	5
4.	Súbor informácií rešpektuje zásadu veku primeranosti.	5	5
5.	Súbor informácií umožňuje vytvárať medzipredmetové vzťahy.	5	5
6.	Učebnica obsahuje odkazy na iné zdroje informácií.	5	5
7.	Učebnica sa skladá z rôznorodých verbálnych komponentov.	5	5
8.	Učebnica sa skladá z rôznorodých obrazových, grafických komponentov.	5	5
9.	Obrazové komponenty neplnia len funkciu ilustrácie a konkretizácie textu, ale aj funkciu zdroja ďalších informácií v zmysle nositeľa hlbších významov (ikonický – obrazový text).	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		45	45

Kritérium II. 2

Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Aparát riadenia učenia žiakov tvorí ucelený systém.	5	5
2.	Prítomnosť úvodu alebo predhovoru, prípadne explicitné vyjadrenie učebných cieľov.	5	5
3.	Učebnica sa skladá z výkladovej a pracovnej, analytickej časti.	5	5
4.	Kognitívne odstupňovanie systému učebných otázok a úloh podľa náročnosti.	5	5
5.	Prítomnosť učebných úloh a otázok na upevňovanie a systematizáciu kompetencií žiakov.	5	5
6.	Využitie grafických symbolov na riadenie učenia.	5	5
7.	Prítomnosť zvláštnych farieb pre určité časti textu.	5	5
8.	Využitie odlišného typu písma pre rôzne časti textu.	5	5
9.	Adekvátnosť typografickej veľkosti písma k danej vekovej kategórii žiakov.	5	5
10.	Podpora rozvoja kritického myslenia.	5	5
11.	Rešpektovanie požiadavky uplatňovania rôznych stratégii učenia sa.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		55	55

Kritérium II. 3

Organizačná funkcia učebnice

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Učebnica uvádza prehľadne spracovaný obsah.	5	5
2.	Grafické spracovanie učebnice je prehľadné, umožňuje sa v nej orientovať.	5	5
3.	Spôsob štruktúrovania výkladového sekundárneho autorského textu, miera prehľadnosti tohto textu.	5	5
4.	Miera zabezpečenia prehľadnosti a lepšieho členenia medzititulkami alebo margináliami.	5	5
5.	Prítomnosť vecného, menného alebo zmiešaného registra.	5	5
6.	Prítomnosť názorného, grafického prehľadu o všetkých štruktúrnych komponentoch, ktoré tvoria ucelený didaktický systém.	5	5
7.	Dôslednosť celkového vzhladu učebnice z hľadiska grafickej úpravy, farebnosti a typografie	5	4
Súčet dosiahnutých bodov		35	34

III. kritérium: Korektnosť autorov učebnice

Kritérium III. 1

Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc

Požiadavka: Autori pri tvorbe učebnice rešpektujú Ústavu Slovenskej republiky. Predovšetkým rešpektujú základné práva a slobody, ktoré sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielov rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine a presadzujú rovné príležitosť mužov a žien.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Spracovanie učiva podporuje rozvoj hodnotového systému žiakov.	5	5
2.	Primeraný spôsob interpretácie prostredia, v ktorom žijú žiaci iných krajín.	5	5
3.	Primeraný spôsob prezentácie iných národov a ich kultúr.	5	5
4.	Vhodný spôsob približovania aspektov ľudskej interakcie a kooperácie, aspektov medzinárodného porozumenia a mieru.	5	5
5.	Eliminovanie stereotypov a predsudkov vo vykresľovaní iných.	5	5
6.	Prítomnosť ideologických interpretácií (politických, kultúrnych, náboženských), ktoré nie sú podložené dôkazmi alebo ich interpretácia nie je vyvážená iným pohľadom na túto problematiku	5	5
7.	Prítomnosť mnohostrannosti v prístupoch autorov(zásada multiperspektivity) Exemplárne uplatňovanie viacerých sociálnych perspektív, uhlov pohľadu	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

Sumár dosiahnutých bodov z celkového počtu bodov

Kritérium	Celkový možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov
Súlad učebnice so Štátным vzdelávacím programom	15	15
Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)	45	45
Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby učiteľa	55	55
Organizačná funkcia učebnice	35	34
Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc	35	35
Celkový počet bodov	185	184

Učebnica pre žiaka dosiahla v celkovom hodnotení 184 bodov, čo predstavuje 99,4 % z celkového počtu bodov.

Učebnica pre žiaka musí dosiahnuť v hodnotení minimálne 75 % bodov z celkového počtu bodov.

Mgr. Jana Brišová

Púchov, 26.10. 2017

Recenzný posudok

Dejepis Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9.ročníka ZŠ

ISBN 978–80–8140–283–8

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 130

Posudok vypracoval recenzent: Mgr. Jana Brišová

Stanovisko:

K posudzovanému dielu – Metodická príručka – explicitne klady, resp. nedostatky:

- a) Výber obsahu Metodickej príručky je v súlade s platným ŠVP a vzdelávacím štandardom, dopĺňa učivo v rámci zvýšenia hodinovej dotácie a koncepcia metodickej príručky umožňuje rozvíjanie základných predmetových kompetencií žiaka. Spracovanie obsahu MDP vystihuje základné učivo aj z hľadiska medzipredmetových vzťahov.
- b) Informácie podávané v metodickej príručke sú objektívne, odborné a vecne správne. Obsah metodickej príručky je koncipovaný tak, aby učiteľa metodicky viedol hodinou dejepisu k rozvíjaniu komunikačných zručností žiakov, kritického myslenia, rozvíjanie vlastných názorov a rešpektovania názorov iných. Ide o metódy, ktoré vedú žiakov predovšetkým k diskusii na rôzne aktuálne témy. Ponúkané hry, aktivity, námety na diskusiu, ako aj bohaté literárne, internetové zdroje, ktoré pomáhajú učiteľovi „urobiť“ hodinu dejepisu netradične, cez zážitkové učenie, diskusiu.
- c) Didaktické spracovanie obsahu učiva je v súlade s požiadavkami platného ŠVP v predmete dejepis na rozšírenú hodinovú dotáciu.
- d) Obsah metodickej príručky z didaktického hľadiska podporuje aktivitu žiakov, proces objavovania, hľadania súvislosti a prepájania medzi jednotlivými témami a udalosťami. Veľmi kladne hodnotím začlenenie skupinovej práce do úloh, zážitkového učenia sa, ktoré žiakom vytvárajú možnosti na rozvíjanie poznatkov vlastným konfrontovaním, hľadaním odpovedí, prezentovaním vlastného názoru.

- e) Grafická úprava metodickej príručky – text je spracovaný zrozumiteľne, jasne, štýlisticky správne. Štylizácia je dobrá, otázky a úlohy sú jasné a terminologicky správne. Text je správne, prehľadne členený, rozlíšený aj iným druhom písma a doplnený vhodnými obrázkami, ktoré majú komunikačnú hodnotu.
- f) Obrazový materiál metodickej príručky je čitateľný, pútavý, veku primeraný. Nie je len doplnkom - ilustráciou, ale priamo dotvára komunikačnú hodnotu príslušného problému. Takto významne podporuje žiaka v rozvíjaní jeho vizuálnej kultúry, ktorá je v súčasnosti dominantnou oblasťou spoločenských komunikačných procesov.

Záver

- a) Koncepcia metodickej príručky prispieva k rozvoju osobnosti, k humanizácii a k rešpektovaniu odlišnosti medzi ľuďmi, národnimi. V hodnotených textoch sa nevyskytujú prvky netolerancie. Spracovanie obsahu je v súlade so ŠVP a vo veľkej miere využíva medzipredmetové vzťahy.
- b) Celkovo môžem konštatovať, že predložený návrh metodickej príručky spĺňa informatívne i formatívne požiadavky a môže prispieť k modernej a tvorivej výuke dejepisu.
- c) **Posudzovanej metodickej príručke pre učiteľov dejepisu 9. ročníka ZŠ odporúčam udeliť odporúčaciu doložku bez výhrad.**

Mgr. Jana Brišová

Púchov, 26.10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ zalomeného textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má):

Dejepis Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9.ročníka ZŠ

ISBN: 978–80–8140–283–8

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 130

Posudok vypracoval recenzent: PhDr. Margita Miháliková

I. kritérium: Súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom

Požiadavka: Školská učebnica funguje okrem iného ako prvok Štátneho vzdelávacieho programu. Učebnica ho presnejšie vymedzuje a konkretizuje na základe všeobecných, čiastkových a operacionalizovaných cieľov (výkonových požiadaviek i obsahového štandardu príslušného vzdelávacieho programu). Ich prostredníctvom má rozvíjať základné kompetencie žiaka.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Didaktický systém učebnice spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti .	5	5
2.	Didaktický systém učebnice konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátnom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard).	5	5
3.	Obsahová štruktúra učebnice je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		15	15

II. kritérium: Základné funkcie a štruktúrne komponenty učebnice

Požiadavka: Učebnica plní viacero funkcií a obsahuje rôzny počet štruktúrnych komponentov, ktoré umožňujú realizovať tieto jednotlivé funkcie. Učebnica predstavuje predovšetkým súbor informácií, ktoré prezentuje rôznymi formami, a to verbálnou, obrazovou alebo kombinovanou. Súčasne je učebnica základným didaktickým médiom, prostriedkom, ktorý riadi žiakovo učenie i učiteľovu výučbu tým, že proporčne vymedzuje učivo, ktoré sa má zvládnuť za istý čas. Učebnica d'alej orientuje svojich adresátov o spôsoboch jej využívania.

Kritérium II. 1

Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Súbor informácií v učebnici vychádza z daného stavu a úrovne vedeckého poznania, zodpovedá odbornej a vecnej správnosti.	5	5
2.	Autori v textoch kontrolujú svoje hodnotenia, súdy a podrobujú ich racionálnym mieram, ktoré sú príznačné v spoločenstve vedcov.	5	5
3.	Súbor informácií je usporiadaný, prehľadný a rozlíšený.	5	5
4.	Súbor informácií rešpektuje zásadu veku primeranosti.	5	5
5.	Súbor informácií umožňuje vytvárať medzipredmetové vzťahy.	5	5
6.	Učebnica obsahuje odkazy na iné zdroje informácií.	5	5
7.	Učebnica sa skladá z rôznorodých verbálnych komponentov.	5	5
8.	Učebnica sa skladá z rôznorodých obrazových, grafických komponentov.	5	5
9.	Obrazové komponenty neplnia len funkciu ilustrácie a konkretizácie textu, ale aj funkciu zdroja ďalších informácií v zmysle nositeľa hlbších významov (ikonický – obrazový text).	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		45	45

Kritérium II. 2

Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Aparát riadenia učenia žiakov tvorí ucelený systém.	5	5
2.	Prítomnosť úvodu alebo predhovoru, prípadne explicitné vyjadrenie učebných cieľov.	5	5
3.	Učebnica sa skladá z výkladovej a pracovnej, analytickej časti.	5	5
4.	Kognitívne odstupňovanie systému učebných otázok a úloh podľa náročnosti.	5	5
5.	Prítomnosť učebných úloh a otázok na upevňovanie a systematizáciu kompetencií žiakov.	5	5
6.	Využitie grafických symbolov na riadenie učenia.	5	5
7.	Prítomnosť zvláštnych farieb pre určité časti textu.	5	4
8.	Využitie odlišného typu písma pre rôzne časti textu.	5	5
9.	Adekvátnosť typografickej veľkosti písma k danej vekovej kategórii žiakov.	5	5
10.	Podpora rozvoja kritického myslenia.	5	5
11.	Rešpektovanie požiadavky uplatňovania rôznych stratégii učenia sa.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		55	54

Kritérium II. 3

Organizačná funkcia učebnice

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Učebnica uvádza prehľadne spracovaný obsah.	5	5
2.	Grafické spracovanie učebnice je prehľadné, umožňuje sa v nej orientovať.	5	5
3.	Spôsob štruktúrovania výkladového sekundárneho autorského textu, miera prehľadnosti tohto textu.	5	5
4.	Miera zabezpečenia prehľadnosti a lepšieho členenia medzititulkami alebo margináliami.	5	5
5.	Prítomnosť vecného, menného alebo zmiešaného registra.	5	5
6.	Prítomnosť názorného, grafického prehľadu o všetkých štruktúrnych komponentoch, ktoré tvoria ucelený didaktický systém.	5	5
7.	Dôslednosť celkového vzhladu učebnice z hľadiska grafickej úpravy, farebnosti a typografie	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

III. kritérium: Korektnosť autorov učebnice

Kritérium III. 1

Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc

Požiadavka: Autori pri tvorbe učebnice rešpektujú Ústavu Slovenskej republiky. Predovšetkým rešpektujú základné práva a slobody, ktoré sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielov rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine a presadzujú rovné príležitosti mužov a žien.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Spracovanie učiva podporuje rozvoj hodnotového systému žiakov.	5	5
2.	Primeraný spôsob interpretácie prostredia, v ktorom žijú žiaci iných krajín.	5	5
3.	Primeraný spôsob prezentácie iných národov a ich kultúr.	5	5
4.	Vhodný spôsob približovania aspektov ľudskej interakcie a kooperácie, aspektov medzinárodného porozumenia a mieru.	5	5
5.	Eliminovanie stereotypov a predsudkov vo vykresľovaní iných.	5	5
6.	Prítomnosť ideologických interpretácií (politických, kultúrnych, náboženských), ktoré nie sú podložené dôkazmi alebo ich interpretácia nie je vyvážená iným pohľadom na túto problematiku	5	5
7.	Prítomnosť mnohostrannosti v prístupoch autorov(zásada multiperspektivity) Exemplárne uplatňovanie viacerých sociálnych perspektív, uhlov pohľadu	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

Sumár dosiahnutých bodov z celkového počtu bodov

Kritérium	Celkový možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov
Súlad učebnice so Štátным vzdelávacím programom	15	15
Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)	45	45
Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby učiteľa	55	54
Organizačná funkcia učebnice	35	35
Dodržiavanie korektnosti autorov učebníč	35	35
Celkový počet bodov	185	184

Metodická príručka dosiahla v celkovom hodnotení 184 bodov, čo predstavuje 99,46%.

Učebnica pre žiaka musí dosiahnuť v hodnotení minimálne 75 % bodov z celkového počtu bodov.

PhDr. Margita Miháliková

Bratislava 20. 10. 2017

Recenzný posudok

Dejepis Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9.ročníka ZŠ

ISBN: 978–80–8140–283–8

Autori: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Odborný garant: Mgr. Jana Bohunická

Vydavatel: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 130

Posudok vypracoval recenzent: PhDr. Margita Miháliková

Stanovisko:

V úvode svojho lektorského posudku by som chcela oceniť úsilie autorov, ktorí sa podujali vypracovať veľmi promptne témy pre učivo v 9. ročníku ZŠ - dejepis. Doteraz sa v 9. ročníku na mnohých ZŠ dejepis neučil. V súčasnosti každá škola musí v 9. ročníku počítať s 1-3 vyučovacími hodinami, podľa toho, ako si celkový počet hodín rozvrhne v rámci celého II. stupňa ZŠ. Oceňujem inovatívny prístup autorov ku každej preberanej téme, netradičné didaktické spracovanie, pri ktorom všetky úlohy rozvíjajú jednotlivé hladiny kognitívnej taxonómie. Témy, ktoré autori predkladajú v tejto metodickej príručke sú nanajvýš aktuálne a neustále treba o nich hovoriť a diskutovať. Sú to všetko problémy, ktoré sa dotýkajú každého z nás, v spoločnosti sa veľakrát o nich iba hovorí, ale návod na riešenie sa ľahko hľadá. Preto je dôležitá prevencia, pri ktorej dôležitú úlohu plní škola. Preto treba s mladými ľuďmi o týchto závažných problémoch rozprávať, hľadať informácie, diskutovať a argumentovať. Autori sa netradičnou formou podujali spracovať jednotlivé témy, v metodickej príručke je veľa podnetov na diskusiu, veľa námetov na rozvíjanie kreativity žiakov, nabádanie k hľadaniu a pátraniu, a tiež dôležitú úlohu zohráva využívanie moderných informačných technológií.

Metodickú príručku som si so záujmom prečítala. Dejepis aj občiansku náuku učím na strednej škole viac ako 30 rokov. Preto materiály, ktoré vypracovali autori sú pre učiteľov veľmi potrebné. Prepojenie tém, využívanie medzipredmetových vzťahov je tu veľmi dobre spracované.

Metodická príručka je vynikajúcou pomôckou nielen pre učiteľov dejepisu v 9. ročníku ZŠ, ale umožňuje využitie materiálov aj na iných hodinách, hlavne rozvíja medzipredmetové vzťahy medzi dejepisom a občianskou náukou.

Veľmi oceňujem toto dielo, lebo učitelia majú k dispozícii doplnkový materiál, ktorý je po didaktickej, ale i po obsahovej stránke spracovaný veľmi kvalitne. Nenásilnou, hravou formou, ale i náukovou sa žiaci oboznámia s úlohami, ktoré sú v súčasnej dobe veľmi aktuálne a treba o nich rozprávať a poukazovať na ich klady a zápory. Zámer autorov – ako

zatraktívniť vyučovací proces a rozvíjať kreativitu žiakov, sa v týchto publikáciách podaril na výbornú.

K posudzovanému dielu – Metodická príručka – explicitne klady, resp. nedostatky:

- Výber obsahu pomáha žiakom orientovať sa v súčasnej spletii mnohých problémov, ktoré prináša každodenný život. Otvára cestu k hľadaniu a k sebapoznávaniu, rozvíja kognitívne úrovne žiakov a motivuje ich k aktívnej účasti pri riešení problémov.
- Informácie sú odborne správne a výber učiva zodpovedá vyváženosťi základného a rozširujúceho učiva.
- Učivo je spracované tak, že umožňuje plniť požiadavky vzdelávacieho štandardu. Obsah didaktického spracovania umožňuje rozvíjať jednotlivé kognitívne úrovne.
- V metodickej príručke sú použité moderné didaktické prostriedky, ktoré umožňujú rozvíjať kreativitu žiaka, komunikačnú a argumentačnú činnosť, kritické myslenie. Otázky a úlohy nabádajú žiakov k samostatnosti a tvorivosti, sú formulované jasne, zrozumiteľne a správne. Vytvára sa tak významný priestor na interakciu učiteľa a žiaka, žiaka – žiaka, tiež na vlastnú aktivitu učiteľa, čo v súčasnej dobe je v súlade s nanajvýš aktuálnymi požiadavkami školstva.
- Jednotlivé témy sa opierajú o skúsenosti a zážitkové vyučovanie, preto žiakov vhodne podporujú v pátraní po nových poznatkoch, dôraz sa klade na aktívne učenie , proces hľadania, objavovania a na základe skúsenosti. Obsahuje dostatok pestrých a zaujímavých úloh.
- Text optimálne dopĺňa obrazový materiál, ktorý dotvára komunikačnú hodnotu daného problému.
- Koncepcia celého tohto diela prispieva k rozvíjaniu demokratických princípov, k humanizácii, multikultúrnej výchove a k rešpektovaniu ľudských práv a slobôd. V textoch sa nevyskytujú žiadne prvky diskriminácie a netolerancie.

Záver

Predložené dielo splňa všetky požiadavky modernej, kreatívnej výučby dejepisu. Svojim obsahom prispeje nielen k poznatkovej báze žiakov, ale i k tvorivému a kritickému mysleniu.

Metodická príručka je v súlade s platným ŠVP a odporúčam na udelenie odporúčacej doložky.

PhDr. Margita Miháliková

Bratislava 20. 10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ založeného textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má):

Dejepis – Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9. ročníka ZŠ.

Témy na diskusiu * Aktivity

S možnosťou využitia na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky v ZŠ aj v gymnáziu s osemročným a štvorročným štúdiom,

ISBN: 978-80-8140-283-8

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhDr. Dušan Ondrušek, PhD., PhD., Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s. r. o., Odborné nakladatelstvo, člen skupiny KLETT, Heydukova 12 – 14, 811 08 Bratislava

Rok vydania: 2017

Počet strán: 130 s.

Posudok vypracoval recenzent: **PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD.**

Stanovisko – úvod: Metodická príručka je spracovaná pre vzdelávaciu oblast' Človek a spoločnosť pre učebné predmety dejepis, geografia s jej humánnou zložkou a občianska náuka spolu s príslušnými tématami, ktoré sú prítomné aj v iných vzdelávacích oblastiach. Cieľom tejto vzdelávacej oblasti je zoznať žiakov s vývojom ľudskej spoločnosti, s najvýznamnejšími spoločenskými javmi a procesmi, ktoré sa premietajú do každodenného života a vnímať svet integrujúco vo vzájomnom vzťahu medzi človekom a spoločnosťou v danom geografickom priestore. Zmeriava sa na celú oblasť, ale ako ústredná nit' je tam problém minulého, ale aj súčasného extrémizmu, na ktorý chce reagovať a ho vysvetľovať. Robí to najmä na príklade komunizmu a nacizmu. Obidva javy nepôsobia v spoločnosti integrujúco, lebo komunizmus zvýrazňuje triedny princíp a nacionalizmu národný princíp. Komunizmus vo svojej výzve bezriednej spoločnosti má integrujúci prvok, nacionalizmus akoby posilňoval dezintegrujúci prvok. Hoci komunizmus ako východiskový stav predpokladá „prvotnopospolnú bezriednu spoločnosť“, história tento stav jednoznačne nepotvrzuje. Naopak vývoj ľudskej spoločnosti ukazuje, že nacionálnych princíp je pre ľudskú spoločnosť prirodzenejší, lebo ako formy kolektívneho vedomia (rodina, rod, národ, štát), nachádzame etnické vedomie už vo veľmi ranných fázach vývoja ľudstva, čoho najmarkantnejším dôkazom sú jazyky (aj v ich členejší nárečovej, neliterárnej a nekodifikovanej podobe), pričom pozoruhodným javom je to, že aj napriek integračným, ba globalizujúcim tendenciám v dlhých dejín od prehistórie po súčasnosť národné jazyky nezanikajú, ale sa ďalej rozvíjajú. Čiže tisícročná tendencia po globalizácii (v jednotlivých kultúrnych okruhoch) nestiera úplne členenie ľudí na národy. Aj v prípade používania jednotného jazyka (napr. španielčiny, portugalčiny, angličtiny, francúzština) vzniká národné povedomie na územiac nových štátov, ktoré vznikli v 19. a 20. stor. (napr. argentínske, brazílske, haitské, kanadské atď.).

V Metodickej príručke možno podobne ako v Pracovnom zošite identifikovať politickú objednávku na riešenie politického extrémizmu v spoločnosti, ktorý zasahuje vo veľkej mieri mladých ľudí. Výučba dejepisu by nemala reagovať na takéto podnety, lebo by sa dejepis stal tým, čo bol za obdobia totalít - bol by politickou interpretáciou dejín, čím zásadne nemá byť. Minulosť je čas, ktorý uplynul a nič v nej už nemožno korigovať. Historiografia rekonštruuje

minulosť tak, aby umožnila pochopíť dejinné súvislosti a mala by sa usilovať pochopíť dobové myslenie a dobovú spoločenskú atmosféru. Nie je jej úlohou hodnotiť udalosti z aposteriorných hľadísk, čiže ako ich vidíme dnes. Dejepis formuje historické vedomie žiakov a študentov, aby bolo ucelené a zrozumiteľné. Toto vedomie formuje aj rodina, ale najmä súčasné spoločenské procesy.

Príčiny nárastu extrémizmu teda nemožno hľadať len v zanedbanej výučbe určitých období dejín, ale treba ich hľadať v súčasnej spoločnosti a jej stave. Riešením na to sú politické opatrenia a zmeny, ktoré odstránia tieto javy, ktoré extrémizmus vyvolávajú. Keby sme priupustili, že určité javy v dejinách sa cyklicky opakujú, upadli by sme do nevedeckého fatalizmu. Predmetová komisia pre dejepis pri Štátom pedagogickom ústavu prijala záver, že treba zvýšiť dotáciu hodín na výučbu dejepisu v 6., 7. 8. a 9. ročníku. K tomuto záveru došli odborníci preto, že nie je možné v dostatočnej miere prebrať témy dejepisu ako ich vyžadujú smernice. Po rozhodnutí ministerstva školstva o navýšení o jednu hodinu len v 9. ročníku a so zdôraznením, že sa má najmä „venovať nárastu politického extrémizmu“ vyjadriala komisia nesúhlas.

Príčiny nárastu politického extrémizmu nemožno vyriešiť len umelým oživovaním dejinných udalostí spred sto, osemdesiat, alebo šesťdesiat rokov s cieľom ukázať ako sa nastolili totalitné režimy a akým mechanizmom fungovali, lebo u mladého človeka môžeme takto zafixovať nesprávny názor, že príčinou terajšieho extrémizmu sú práve tieto dejinné udalosti, čo však nie je správne, lebo príčinou terajšieho extrémizmu aj medzi mládežou sú súčasné spoločenské javy. Nazdávam, že najmä sociológia a politológia by mala na to hľadať adekvátnie odpovede a politické riešenia sú v rukách politikov. Ako dôkaz toho, že uvažovanie niektorých politikov riešiť nárast extrémizmu najmä zmenami vo výučbe dejepisu nie je najšťastnejšie, je skutočnosť že tento nárast je celoeurópskym ba celosvetovým problémom a to aj v krajinách, kde neboli komunizmus ani nacizmus (napr. USA). Hodno spomenúť situáciu v Nemecku, kde sa od konca druhej svetovej vojny venovala náležitá pozornosť prevencii návratu nacistických a rasistických ideológií a kde napriek tomu je neonacizmus latentným javom a xenofóbna Alternative für Deutschland sa stala parlamentnou stranou. Sú aj tam snáď príčiny v nesprávnej výučbe dejepisu? Naopak treba zvažovať, či niekedy neprirodzený tlak určitých mediálnych kruhov oživovať udalosti nacizmu a jeho praktík, nemá na mládež, ale aj na celú verejnosť opačné účinky tým, že sa otupuje vnímanie tejto témy ako pálčivé.

Týmto však nechcem nijako znižovať predložené spracovanie problematiky totalitných režimov a ich fungovania, o ktoré sa autori pracovného zošitu usilujú.

K posudzovanému dielu – MDP – učebnica/PZ – explicitne klady, resp. nedostatky:

- a) **Výber obsahu z hľadiska súladu s platným ŠVP a vzdelávacím štandardom, t. j. či je koncepcia navrhovaného MDP moderná a zameraná predovšetkým na rozvíjanie psychomotorických zručností žiakov v danej vzdelávacej oblasti.**

V Metodickej príručke sú námyty a učebný materiál k 30 školským hodinám. Medzi nimi aj aktuálne témy k problematike migrácie a radikalizmu. Vysoko inovatívna je aj kapitola o dobrovoľnej skromnosti a obrany voči konzumnému mysleniu, ktoré vedie k hodnotovej prázdnote a prehlbuje spoločenské konflikty. Text je jasne štruktúrovaný, atraktívny na čítanie a niektoré obrázky a fotografie možno použiť ako samostatné cvičenia.

b) Objektívna – odborná a vecná správnosť informácií; výber základného učiva a vyváženosť základného a rozširujúceho učiva.

Vysoko hodnotím spracovanie niektorých tém. Najmä tém sloboda a zodpovednosť, dialóg a kultúrna diskusia, riešenie konfliktov v spoločnosti, obrana voči manipulácii a konšpiratívnemu mysleniu, extrémizmus a radikalizácia mládeže, dobrovoľná skromnosť, migrácia a utečenci. MDP predstavuje jedinečnú pomôcku pre učiteľa. Prináša mu podporné texty a témy na diskusiu so žiakmi, príklady na činnosti/aktivity, úlohy pre žiakov. Pomáha pri precvičovaní/upevňovaní učiva z dejepisu. Metodická príručka pre učiteľov vznikla ako reakcia na zmenu rámcového učebného plánu pre ZŠ, kedy má byť od 1. septembra 2017 pridaná 1 hodina dejepisu v 9. ročníku v ZŠ, ktorá má byť zameraná na diskusiu. Učiteľom sa tak do rúk dostáva pomôcka, ktorá na trhu už dlho absentovala. Celkový zámer metodickej príručky je prispiet' aj k úvahám o citlivých témach, ktoré sa týkajú každého z nás.

c) Úroveň didaktického spracovania obsahu učiva (klady, resp. nedostatky) – z hľadiska požiadaviek v platnom ŠVP a VŠ pre danú vzdelávaciu oblast' a učebný predmet.

Zodpovedá týmto požiadavkám.

d) Didaktické spracovanie MDP z hľadiska pedagogickej stratégie; z hľadiska využívania primeraných metód; z hľadiska interakcie učiteľa a žiaka; z hľadiska zážitkového učenia sa a vyučovania; priestor na kreativitu žiakov; pohľad na hľadisko komplexného systému hodnotenia úloh spracovaných v danom MDP atď.

Pedagogické a didaktické spracovanie MDP je z hľadiska produkovania adekvátnych historických predstáv (na základe bezprostredného vnímania zmyslami) ako predpokladov historického myslenia dostačujúce.

e) Grafická úprava MDP – spracovanie textu, štylizácia, rozsah a členenie textu, vecne a odborne správna terminológia, vhodnosť písma, obrázkov, tabuliek a grafov atď.

MDP umožňuje korigovať predstavy načerpané z vlastného čítania, z posluchu, z médií (schéma, obrázok, model je viac než dlhý výklad). Nerozhoduje množstvo, ale kvalita. Už v 17. storočí rozpoznal J. A. Komenský, že zmyslové vnemy a názornosť (t. j. aj práca s obrazmi) tvoria súčasť vyučovacieho procesu. Vďaka výskumu vnímania a vnemov v 70. rokoch 20. storočia sa stala názornosť súčasťou učebníc – obrazy sa stali trvalou súčasťou výučby.

f) Súlad obrazového materiálu s učebným textom; estetická (plnenie motivačnej funkcie a pod.) úroveň spracovania textu a obrazového materiálu. Spoločenská korektnosť spracovaného obsahu v MPD.

Obrazový materiály je v súlade s učebným textom a je na primeranej úrovni. Obsah zodpovedá aj spoločenskej korektnosti.

Záver

a) **Stručné zhrnutie hodnotenia.**

K 12 základným témap, ktoré možno využiť počas 30 vyučovacích hodín, je v príručke opísaných 35 väčších praktických cvičení, každé pre rozsah jednej vyučovacej hodiny. Učiteľ si teda vyberá, ktoré z nich najlepšie zodpovedajú výchovnému cieľu, technickým možnostiam a potrebám žiakov. Nie je nutné dodržať poradie tém či jednotlivých učebných hodín v rámci každej témy. Poradie či počet použitých cvičení z každej témy je na rozhodnutí učiteľa. Pri každom cvičení je vysvetlený postup s možnými modifikáciami, referencia k témap z dejepisu, presné inštrukcie a pracovné listy, ktoré sa nachádzajú aj v pracovnom zošite pre žiaka, ktorý nadväzuje na túto metodickú príručku. Cvičenia predpokladajú aktívny, participatívny prístup. Sú doplnkom ku klasickému vyučovaniu v súlade s učebnými plánmi. Nie sú postavené na klasickej prednáške a diktovaní faktov. Od učiteľa a žiakov sa očakáva tvorivosť a zaujatie. Cvičenia sú zostavené tak, aby si žiaci osvojovali poznatky a zručnosti hravou formou, vďaka diskusiám a hraniu rolí v menších podskupinách. V učení sa výrazne využívajú videá (žiaci sú alebo diskutujúcimi divákmi, alebo ich tvorcami), práca s fotografiemi, hudbou, analýzou mediálnych textov.

- b) **Vyhľásenie recenzenta o akceptovaní, resp. o neakceptovaní jeho zásadných pripomienok k spracovanému MDP.**
Pri tvorbe textového média som nedával pripomienky.
- c) **Jednoznačné explicitné vyjadrenie recenzenta, či je posudzovaný MDP v súlade s platným ŠVP a VŠ a jednoznačné odporúčanie k udeleniu, resp. neudeleniu odporúčacej/schvaľovacej doložky.**

Preložené textové médium *Dejepis – Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9. ročníka ZŠ. Témy na diskusiu * Aktivity* - S možnosťou využitia na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky v ZŠ aj v gymnáziu s osemročným a štvorročným štúdiom je v súlade platným ŠVP a VŠ. Preto odporúčam udeliť schvaľovaciú doložku. m
ISBN: 978-80-8140-283-8

PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD. v. r.

Bratislava 31. 10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ zаломенého textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má): **Dejepis – Metodická príručka pre učiteľov dejepisu 9. ročníka ZŠ.**

Témy na diskusiu * Aktivity. S možnosťou využitia na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky v ZŠ aj v gymnáziu s osemročným a štvorročným štúdiom,

ISBN: 978-80-8140-283-8

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhDr. Dušan Ondrušek, PhD., PhD., Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s. r. o., Odborné nakladatelstvo, člen skupiny KLETT,
Heydukova 12 – 14, 811 08 Bratislava

Rok vydania: 2017

Počet strán: 130 s.

Posudok vypracoval recenzent: **PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD**

I. kritérium: Súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom

Požiadavka: Školská učebnica funguje okrem iného ako prvok Štátneho vzdelávacieho programu. Učebnica ho presnejšie vymedzuje a konkretizuje na základe všeobecných, čiastkových a operacionalizovaných cieľov (výkonových požiadaviek i obsahového štandardu príslušného vzdelávacieho programu). Ich prostredníctvom má rozvíjať základné kompetencie žiaka.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Didaktický systém učebnice spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti .	5	5
2.	Didaktický systém učebnice konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátnom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard).	5	5
3.	Obsahová štruktúra učebnice je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		15	15

II. kritérium: Základné funkcie a štruktúrne komponenty učebnice

Požiadavka: Učebnica plní viacero funkcií a obsahuje rôzny počet štruktúrnych komponentov, ktoré umožňujú realizovať tieto jednotlivé funkcie. Učebnica predstavuje predovšetkým súbor informácií, ktoré prezentuje rôznymi formami, a to verbálnou, obrazovou alebo kombinovanou. Súčasne je učebnica základným didaktickým médiom, prostriedkom, ktorý riadi žiakovo učenie i učiteľovu výučbu tým, že proporčne vymedzuje učivo, ktoré sa má zvládnuť za istý čas. Učebnica ďalej orientuje svojich adresátov o spôsoboch jej využívania.

Kritérium II. 1

Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Súbor informácií v učebnici vychádza z daného stavu a úrovne vedeckého poznania, zodpovedá odbornej a vecnej správnosti.	5	4
2.	Autori v textoch kontrolujú svoje hodnotenia, súdy a podrobujú ich racionálnym mieram, ktoré sú príznačné v spoločenstve vedcov.	5	5
3.	Súbor informácií je usporiadaný, prehľadný a rozlíšený.	5	5
4.	Súbor informácií rešpektuje zásadu veku primeranosti.	5	5
5.	Súbor informácií umožňuje vytvárať medzipredmetové vzťahy.	5	5
6.	Učebnica obsahuje odkazy na iné zdroje informácií.	5	5
7.	Učebnica sa skladá z rôznorodých verbálnych komponentov.	5	5
8.	Učebnica sa skladá z rôznorodých obrazových, grafických komponentov.	5	5
9.	Obrazové komponenty neplnia len funkciu ilustrácie a konkretizácie textu, ale aj funkciu zdroja ďalších informácií v zmysle nositeľa hlbších významov (ikonický – obrazový text).	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		45	44

Kritérium II. 2

Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Aparát riadenia učenia žiakov tvorí ucelený systém.	5	5
2.	Prítomnosť úvodu alebo predhovoru, prípadne explicitné vyjadrenie učebných cieľov.	5	5
3.	Učebnica sa skladá z výkladovej a pracovnej, analytickej časti.	5	5
4.	Kognitívne odstupňovanie systému učebných otázok a úloh podľa náročnosti.	5	5
5.	Prítomnosť učebných úloh a otázok na upevňovanie a systematizáciu kompetencií žiakov.	5	5
6.	Využitie grafických symbolov na riadenie učenia.	5	5
7.	Prítomnosť zvláštnych farieb pre určité časti textu.	5	5
8.	Využitie odlišného typu písma pre rôzne časti textu.	5	5
9.	Adekvátnosť typografickej veľkosti písma k danej vekovej kategórii žiakov.	5	5
10	Podpora rozvoja kritického myslenia.	5	5
11	Rešpektovanie požiadavky uplatňovania rôznych stratégí učenia sa.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		55	55

Kritérium II. 3

Organizačná funkcia učebnice

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Učebnica uvádzá prehľadne spracovaný obsah.	5	5
2.	Grafické spracovanie učebnice je prehľadné, umožňuje sa v nej orientovať.	5	5
3.	Spôsob štruktúrovania výkladového sekundárneho autorského textu, miera prehľadnosti tohto textu.	5	5
4.	Miera zabezpečenia prehľadnosti a lepšieho členenia medzititulkami alebo margináliami.	5	5
5.	Prítomnosť vecného, menného alebo zmiešaného registra.	5	5
6.	Prítomnosť názorného, grafického prehľadu o všetkých štruktúrnych komponentoch, ktoré tvoria ucelený didaktický systém.	5	5
7.	Dôslednosť celkového vzhľadu učebnice z hľadiska grafickej úpravy, farebnosti a typografie	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

III. kritérium: Korektnosť autorov učebnice

Kritérium III. 1

Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc

Požiadavka: Autori pri tvorbe učebnice rešpektujú Ústavu Slovenskej republiky. Predovšetkým rešpektujú základné práva a slobody, ktoré sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielov rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menštine a presadzujú rovné príležitosti mužov a žien.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Spracovanie učíva podporuje rozvoj hodnotového systému žiakov.	5	5
2.	Primeraný spôsob interpretácie prostredia, v ktorom žijú žiaci iných krajín.	5	5
3.	Primeraný spôsob prezentácie iných národov a ich kultúr.	5	5
4.	Vhodný spôsob približovania aspektov ľudskej interakcie a kooperácie, aspektov medzinárodného porozumenia a mieru.	5	5
5.	Eliminovanie stereotypov a predsudkov vo vykreslovaní iných.	5	5
6.	Prítomnosť ideologických interpretácií (politických, kultúrnych, náboženských), ktoré nie sú podložené dôkazmi alebo ich interpretácia nie je vyvážená iným pohľadom na túto problematiku	5	3
7.	Prítomnosť mnohostrannosti v prístupoch autorov(zásada multiperspektivity) Exemplárne uplatňovanie viacerých sociálnych perspektív, uhlov pohľadu	5	4
Súčet dosiahnutých bodov		35	32

Sumár dosiahnutých bodov z celkového počtu bodov

Kritérium	Celkový možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov
Súlad učebnice so Štátным vzdelávacím programom	15	15
Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)	45	44
Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby učiteľa	55	55
Organizačná funkcia učebnice	35	35
Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc	35	32
Celkový počet bodov	185	181

Učebnica pre žiaka dosiahla v celkovom hodnotení 181 bodov, 97,83%.

Učebnica pre žiaka musí dosiahnuť v hodnotení minimálne 75 % bodov z celkového počtu bodov.

PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD.

Bratislava 31. 10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ zalomeného textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má):

Dejepis pracovný zošit pre 9.ročník ZŠ

ISBN: 978–80–8140–282-1

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 88

Posudok vypracoval recenzent: PhDr. Margita Miháliková

I. kritérium: Súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom

Požiadavka: Školská učebnica funguje okrem iného ako prvak Štátneho vzdelávacieho programu. Učebnica ho presnejšie vymedzuje a konkretizuje na základe všeobecných, čiastkových a operacionalizovaných cieľov (výkonových požiadaviek i obsahového štandardu príslušného vzdelávacieho programu). Ich prostredníctvom má rozvíjať základné kompetencie žiaka.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Didaktický systém učebnice spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti .	5	5
2.	Didaktický systém učebnice konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátnom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard).	5	5
3.	Obsahová štruktúra učebnice je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		15	15

II. kritérium: Základné funkcie a štruktúrne komponenty učebnice

Požiadavka: Učebnica plní viacero funkcií a obsahuje rôzny počet štruktúrnych komponentov, ktoré umožňujú realizovať tieto jednotlivé funkcie. Učebnica predstavuje predovšetkým súbor informácií, ktoré prezentuje rôznymi formami, a to verbálnou, obrazovou alebo kombinovanou. Súčasne je učebnica základným didaktickým médiom, prostriedkom, ktorý riadi žiakovo učenie i učiteľovu výučbu tým, že proporčne vymedzuje učivo, ktoré sa má zvládnuť za istý čas. Učebnica ďalej orientuje svojich adresátov o spôsoboch jej využívania.

Kritérium II. 1

Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Súbor informácií v učebnici vychádza z daného stavu a úrovne vedeckého poznania, zodpovedá odbornej a vecnej správnosti.	5	5
2.	Autori v textoch kontrolujú svoje hodnotenia, súdy a podrobujú ich racionálnym mieram, ktoré sú príznačné v spoločenstve vedcov.	5	5
3.	Súbor informácií je usporiadaný, prehľadný a rozlíšený.	5	5
4.	Súbor informácií rešpektuje zásadu veku primeranosti.	5	5
5.	Súbor informácií umožňuje vytvárať medzipredmetové vzťahy.	5	5
6.	Učebnica obsahuje odkazy na iné zdroje informácií.	5	5
7.	Učebnica sa skladá z rôznorodých verbálnych komponentov.	5	5
8.	Učebnica sa skladá z rôznorodých obrazových, grafických komponentov.	5	5
9.	Obrazové komponenty neplnia len funkciu ilustrácie a konkretizácie textu, ale aj funkciu zdroja ďalších informácií v zmysle nositeľa hlbších významov (ikonický – obrazový text).	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		45	45

Kritérium II. 2

Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Aparát riadenia učenia žiakov tvorí ucelený systém.	5	5
2.	Prítomnosť úvodu alebo predhovoru, prípadne explicitné vyjadrenie učebných ciel'ov.	5	5
3.	Učebnica sa skladá z výkladovej a pracovnej, analytickej časti.	5	5
4.	Kognitívne odstupňovanie systému učebných otázok a úloh podľa náročnosti.	5	5
5.	Prítomnosť učebných úloh a otázok na upevňovanie a systematizáciu kompetencií žiakov.	5	5
6.	Využitie grafických symbolov na riadenie učenia.	5	5
7.	Prítomnosť zvláštnych farieb pre určité časti textu.	5	5
8.	Využitie odlišného typu písma pre rôzne časti textu.	5	5
9.	Adekvátnosť typografickej veľkosti písma k danej vekovej kategórii žiakov.	5	5
10.	Podpora rozvoja kritického myslenia.	5	5
11.	Rešpektovanie požiadavky uplatňovania rôznych stratégii učenia sa.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		55	55

Kritérium II. 3

Organizačná funkcia učebnice

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Učebnica uvádza prehľadne spracovaný obsah.	5	5
2.	Grafické spracovanie učebnice je prehľadné, umožňuje sa v nej orientovať.	5	5
3.	Spôsob štruktúrovania výkladového sekundárneho autorského textu, miera prehľadnosti tohto textu.	5	5
4.	Miera zabezpečenia prehľadnosti a lepšieho členenia medzititulkami alebo margináliami.	5	5
5.	Prítomnosť vecného, menného alebo zmiešaného registra.	5	5
6.	Prítomnosť názorného, grafického prehľadu o všetkých štruktúrnych komponentoch, ktoré tvoria ucelený didaktický systém.	5	5
7.	Dôslednosť celkového vzhladu učebnice z hľadiska grafickej úpravy, farebnosti a typografie	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

III. kritérium: Korektnosť autorov učebnice

Kritérium III. 1

Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc

Požiadavka: Autori pri tvorbe učebnice rešpektujú Ústavu Slovenskej republiky. Predovšetkým rešpektujú základné práva a slobody, ktoré sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielov rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine a presadzujú rovné príležitosti mužov a žien.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Spracovanie učiva podporuje rozvoj hodnotového systému žiakov.	5	5
2.	Primeraný spôsob interpretácie prostredia, v ktorom žijú žiaci iných krajín.	5	5
3.	Primeraný spôsob prezentácie iných národov a ich kultúr.	5	5
4.	Vhodný spôsob približovania aspektov ľudskej interakcie a kooperácie, aspektov medzinárodného porozumenia a mieru.	5	5
5.	Eliminovanie stereotypov a predsudkov vo vykresľovaní iných.	5	5
6.	Prítomnosť ideologických interpretácií (politických, kultúrnych, náboženských), ktoré nie sú podložené dôkazmi alebo ich interpretácia nie je vyvážená iným pohľadom na túto problematiku	5	5
7.	Prítomnosť mnohostrannosti v prístupoch autorov(zásada multiperspektivity) Exemplárne uplatňovanie viacerých sociálnych perspektív, uhlov pohľadu	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

Sumár dosiahnutých bodov z celkového počtu bodov

Kritérium	Celkový možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov
Súlad učebnice so Štátным vzdelávacím programom	15	15
Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)	45	45
Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby učiteľa	55	55
Organizačná funkcia učebnice	35	35
Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc	35	35
Celkový počet bodov	185	185

Metodická príručka dosiahla v celkovom hodnotení 185 bodov, čo predstavuje 100,00%.

Učebnica pre žiaka musí dosiahnuť v hodnotení minimálne 75 % bodov z celkového počtu bodov.

PhDr. Margita Miháliková

Bratislava 20. 10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ zаломенého textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má):

Dejepis pracovný zošit pre 9.ročník ZŠ

ISBN: 978–80–8140–282-1

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladatel'stvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 88

Posudok vypracoval recenzent: PhDr. Margita Miháliková

Stanovisko:

V úvode svojho lektorského posudku by som chcela oceniť úsilie autorov, ktorí sa podujali vypracovať veľmi promptne témy pre učivo v 9. ročníku ZŠ.

Autori okrem pracovného zošita pre žiakov vypracovali aj metodiku pre učiteľov, čo v súčasnom vzdelávaní je veľmi potrebné. Pracovný zošit (PZ) je prepojený s metodickou príručkou, takže učiteľ má celú hodinu, ktorú vedie, akoby „na dlani“. Je spracovaný tak, že autori v ňom využívajú pestrú škálu moderných vyučovacích metód, pri ktorom všetky úlohy rozvíjajú jednotlivé úrovne kognitívnej taxonómie. Medzi PZ a metodickou príručkou je vzájomné prepojenie, a práve na tomto prepojení je veľmi dobre vidieť, ako autori tvorivo rozpracovali interaktívne pôsobenie učiteľ a žiak.

Preto oceňujem inovatívny prístup autorov PZ ku každej téme, netradičné didaktické spracovanie, pretože pojmy, s ktorými sa žiaci oboznamujú vo vyučovacom procese, v dnešnom svete sú aktuálne a neustále treba o nich hovoriť a diskutovať. Sú to všetko problémy, ktoré sa dotýkajú každého z nás, v spoločnosti sa veľakrát o nich iba hovorí, ale návod na riešenie sa ľahko hľadá. Preto je dôležitá prevencia, pri ktorej dôležitú úlohu plní škola. Práve preto treba s mladými ľuďmi o týchto závažných problémoch rozprávať, hľadať informácie, diskutovať a argumentovať. Toto všetko ponúka PZ, kde je veľa podnetov, veľa námetov na rozvíjanie kreativity žiakov, nabádanie k hľadaniu a pátraniu, a tiež autori kladú dôraz na využívanie moderných informačných technológií. Takáto forma výučby je pre žiakov inšpiratívna, kreatívna, žiaci sa sami v mnohých prípadoch stávajú spolutvorcami vyučovacieho procesu pod dohľadom učiteľa, čo je v dnešnej dobe v našom školstve veľmi žiaduce. Žiaci sú tí, ktorí hľadajú, objavujú a prichádzajú na nové riešenia. A práve v PZ všetky témy, vďaka inovatívnym metódam umožňujú žiakom rozvíjať tieto schopnosti.

PZ je vynikajúcou pomôckou nielen pre učiteľov a žiakov v 9. ročníku ZŠ, ale umožňuje využitie materiálov aj na iných hodinách, ako sú občianska náuka, etická výchova, spoločensko vedný seminár. Avšak najlepšie tieto témy umožňujú rozvíjať medzipredmetové vzťahy medzi dejepisom a občianskou náukou.

Veľmi oceňujem toto dielo, lebo žiaci majú k dispozícii doplnkový materiál, ktorý je po didaktickej ale i po obsahovej stránke spracovaný veľmi kvalitne. Nenásilnou, hravou formou, ale i náukovou sa žiaci oboznámia s úlohami, ktoré sú v súčasnej dobe veľmi aktuálne a treba o nich rozprávať a poukazovať na ich klady a zápory. Zámer autorov – ako zatraktívniť vyučovací proces a rozvíjať kreativitu žiakov, sa v tejto publikácii podaril na výbornú.

K posudzovanému dielu – MDP – učebnica/PZ – explicitne klady, resp. nedostatky:

- Výber obsahu pomáha žiakom orientovať sa v súčasnej spleti mnohých problémov, ktoré prináša každodenný život. Otvára cestu k hľadaniu a k sebapoznávaniu, rozvíja kognitívne úrovne žiakov a motivuje ich k aktívnej účasti pri riešení problémov.
- Informácie sú odborne správne a výber učiva zodpovedá vyváženosťi základného a rozširujúceho učiva. Učivo je spracované tak, že umožňuje plniť požiadavky vzdelávacieho štandardu. Obsah didaktického spracovania umožňuje rozvíjať jednotlivé kognitívne úrovne.
- V PZ sú použité moderné didaktické prostriedky, ktoré umožňujú rozvíjať kreativitu žiaka, komunikačnú a argumentačnú schopnosť, kritické myslenie. Otázky a úlohy nabádajú žiakov k samostatnosti a tvorivosti, sú formulované jasne, zrozumiteľne a správne. Vytvára sa tak významný priestor na interakciu učiteľa a žiaka, tiež na vlastnú aktivitu žiaka, čo v súčasnej dobe je v súlade s nanajvýš aktuálnymi požiadavkami školstva.
- Jednotlivé témy sa opierajú o skúsenosti a zážitkové vyučovanie, preto žiakov vhodne podporujú v pátraní po nových poznatkoch, dôraz sa kladie na aktívne učenie , proces hľadania, objavovania a na základe skúsenosti.
- Grafická úprava zodpovedá danej vekovej kategórii, text je prehľadný, zrozumiteľný, členenie textu umožňuje tvorivo narábať s učebnou látkou. Obsahuje dostatok pestrých a zaujímavých úloh. Učivo primerane dopĺňajú tabuľky, grafy, obrázky, otázky a úlohy. Vyznačenie kľúčových pojmov umožňuje žiakom dobrú orientáciu, cvičenia sú veľmi dobre vybrané, sú postavené na zážitkovom učení sa žiakov.
- Text optimálne dopĺňa obrazový materiál, ktorý dotvára komunikačnú hodnotu daného problému. Takto priamo podporuje žiaka v rozvíjaní vizuálnej kultúry. Dostatok priestoru je daný pre rozvoj tvorivého a kritického myslenia.
- Koncepcia celého tohto diela prispieva k rozvíjaniu demokratických princípov, k humanizácii, multikultúrnej výchove a k rešpektovaniu ľudských práv a slobôd
- V textoch sa nevyskytujú žiadne prvky diskriminácie a netolerancie.

Záver

Predložené dielo spĺňa všetky požiadavky modernej, kreatívnej výučby nielen dejepisu, ale i občianskej náuky. Svojim obsahom prispeje nielen k poznatkovej báze žiakov, ale i k tvorivému a kritickému mysleniu.

Pracovný zošit je v súlade s platným štátnym vzdelávacím programom a odporúčam na udelenie odporúčacej doložky.

PhDr. Margita Miháliková

Bratislava 20. 10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ založeného textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má): **Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ – Dejepis – poznat’, riešiť’, diskutovať’.**

S možnosťou využitia na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky v ZŠ,
ISBN: 978-80-8140-282-1

Autor/-i: PhDr. Dušan Ondrušek, PhD., Mgr. Zuzana Fialová, PhD., Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s. r. o., Odborné nakladateľstvo, člen skupiny KLETT,
Heydukova 12 – 14, 811 08 Bratislava

Rok vydania: 2017

Počet strán: 88 s.

Posudok vypracoval recenzent: **PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD**

I. kritérium: Súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom

Požiadavka: Školská učebnica funguje okrem iného ako prvak Štátneho vzdelávacieho programu. Učebnica ho presnejšie vymedzuje a konkretizuje na základe všeobecných, čiastkových a operacionalizovaných cieľov (výkonových požiadaviek i obsahového štandardu príslušného vzdelávacieho programu). Ich prostredníctvom má rozvíjať základné kompetencie žiaka.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Didaktický systém učebnice spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti .	5	5
2.	Didaktický systém učebnice konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátnom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard).	5	5
3.	Obsahová štruktúra učebnice je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		15	15

II. kritérium: Základné funkcie a štruktúrne komponenty učebnice

Požiadavka: Učebnica plní viacero funkcií a obsahuje rôzny počet štruktúrnych komponentov, ktoré umožňujú realizovať tieto jednotlivé funkcie. Učebnica predstavuje predovšetkým súbor informácií, ktoré prezentuje rôznymi formami, a to verbálnou, obrazovou alebo kombinovanou. Súčasne je učebnica základným didaktickým médiom, prostriedkom, ktorý riadi žiakovo učenie i učiteľovu výučbu tým, že proporčne vymedzuje učivo, ktoré sa má zvládnuť za istý čas. Učebnica ďalej orientuje svojich adresátov o spôsoboch jej využívania.

Kritérium II. 1

Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Súbor informácií v učebnici vychádza z daného stavu a úrovne vedeckého poznania, zodpovedá odbornej a vecnej správnosti.	5	4
2.	Autori v textoch kontrolujú svoje hodnotenia, súdy a podrobujú ich racionálnym mieram, ktoré sú príznačné v spoločenstve vedcov.	5	5
3.	Súbor informácií je usporiadaný, prehľadný a rozlíšený.	5	5
4.	Súbor informácií rešpektuje zásadu veku primeranosti.	5	5
5.	Súbor informácií umožňuje vytvárať medzipredmetové vzťahy.	5	5
6.	Učebnica obsahuje odkazy na iné zdroje informácií.	5	5
7.	Učebnica sa skladá z rôznorodých verbálnych komponentov.	5	5
8.	Učebnica sa skladá z rôznorodých obrazových, grafických komponentov.	5	5
9.	Obrazové komponenty neplnia len funkciu ilustrácie a konkretizácie textu, ale aj funkciu zdroja ďalších informácií v zmysle nositeľa hlbších významov (ikonický – obrazový text).	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		45	44

Kritérium II. 2

Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Aparát riadenia učenia žiakov tvorí ucelený systém.	5	5
2.	Prítomnosť úvodu alebo predhovoru, prípadne explicitné vyjadrenie učebných cieľov.	5	5
3.	Učebnica sa skladá z výkladovej a pracovnej, analytickej časti.	5	5
4.	Kognitívne odstupňovanie systému učebných otázok a úloh podľa náročnosti.	5	5
5.	Prítomnosť učebných úloh a otázok na upevňovanie a systematizáciu kompetencií žiakov.	5	5
6.	Využitie grafických symbolov na riadenie učenia.	5	5
7.	Prítomnosť zvláštnych farieb pre určité časti textu.	5	5
8.	Využitie odlišného typu písma pre rôzne časti textu.	5	5
9.	Adekvátnosť typografickej veľkosti písma k danej vekovej kategórii žiakov.	5	5
10.	Podpora rozvoja kritického myslenia.	5	5
11.	Rešpektovanie požiadavky uplatňovania rôznych stratégii učenia sa.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		55	55

Kritérium II. 3

Organizačná funkcia učebnice

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Učebnica uvádza prehľadne spracovaný obsah.	5	5
2.	Grafické spracovanie učebnice je prehľadné, umožňuje sa v nej orientovať.	5	5
3.	Spôsob štruktúrovania výkladového sekundárneho autorského textu, miera prehľadnosti tohto textu.	5	5
4.	Miera zabezpečenia prehľadnosti a lepšieho členenia medzititulkami alebo margináliami.	5	5
5.	Prítomnosť vecného, menného alebo zmiešaného registra.	5	5
6.	Prítomnosť názorného, grafického prehľadu o všetkých štruktúrnych komponentoch, ktoré tvoria ucelený didaktický systém.	5	5
7.	Dôslednosť celkového vzhľadu učebnice z hľadiska grafickej úpravy, farebnosti a typografie	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

III. kritérium: Korektnosť autorov učebnice

Kritérium III. 1

Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc

Požiadavka: Autori pri tvorbe učebnice rešpektujú Ústavu Slovenskej republiky. Predovšetkým rešpektujú základné práva a slobody, ktoré sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielov rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine a presadzujú rovné príležitosti mužov a žien.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Spracovanie učiva podporuje rozvoj hodnotového systému žiakov.	5	5
2.	Primeraný spôsob interpretácie prostredia, v ktorom žijú žiaci iných krajín.	5	5
3.	Primeraný spôsob prezentácie iných národov a ich kultúr.	5	5
4.	Vhodný spôsob približovania aspektov ľudskej interakcie a kooperácie, aspektov medzinárodného porozumenia a mieru.	5	5
5.	Eliminovanie stereotypov a predsudkov vo vykreslovaní iných.	5	5
6.	Prítomnosť ideologických interpretácií (politických, kultúrnych, náboženských), ktoré nie sú podložené dôkazmi alebo ich interpretácia nie je vyvážená iným pohľadom na túto problematiku	5	3
7.	Prítomnosť mnohostrannosti v prístupoch autorov(zásada multiperspektivity) Exemplárne uplatňovanie viacerých sociálnych perspektív, uhlov pohľadu	5	4
Súčet dosiahnutých bodov		35	32

Sumár dosiahnutých bodov z celkového počtu bodov

Kritérium	Celkový možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov
Súlad učebnice so Štátным vzdelávacím programom	15	15
Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)	45	44
Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby učiteľa	55	55
Organizačná funkcia učebnice	35	35
Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc	35	32
Celkový počet bodov	185	181

Učebnica pre žiaka dosiahla v celkovom hodnotení 181 bodov, 97,83%.

Učebnica pre žiaka musí dosiahnuť v hodnotení minimálne 75 % bodov z celkového počtu bodov.

PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD.

Bratislava 31. 10. 2017

Recenzný posudok

Názov diela/rukopisu/ zalomeného textu s obrázkami – ISBN (ak MDP má):

Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ – Dejepis – poznat’, riešiť’, diskutovať’.

S možnosťou využitia na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky v ZŠ

ISBN: 978-80-8140-282-1

Autor/-i: PhDr. Dušan Ondrušek, PhD., Mgr. Zuzana Fialová, PhD., Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s. r. o., Odborné nakladatelstvo, člen skupiny
KLETT, Heydukova 12 – 14, 811 08 Bratislava

Rok vydania: 2017

Počet strán: 88 s.

Posudok vypracoval recenzent: **PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD.**

Stanovisko – úvod: Pracovný zošit je zameraný na vzdelávaciu oblast „Človek a spoločnosť“ pre učebné predmety dejepis, geografia s jej humánnou zložkou a občianska náuka spolu s príslušnými témami, ktoré sú prítomné aj v iných vzdelávacích oblastiach. Cieľom tejto vzdelávacej oblasti je zoznámiť žiakov s vývojom ľudskej spoločnosti, s najvýznamnejšími spoločenskými javmi a procesmi, ktoré sa premietajú do každodenného života a vnímať svet integrujúco vo vzájomnom vzťahu medzi človekom a spoločnosťou v danom geografickom priestore. Spracovanie Pracovného zošita plynulo a synchrónne, niekedy väčšou mierou ako na dejepis sa zameriava na etickú výchovu, čo je už vzdelávacia oblast „Človek a hodnoty“. Hodnotené primárne textové médium sa zameriava sa na oblast histórie, sociológie a morálky, ale ako ústredná niť je tam problém minulého, ale aj súčasného politického extrémizmu, na ktorý chce reagovať a ho vysvetľovať. Robí to na príklade komunizmu a nacizmu. Obidva javy nepôsobia v spoločnosti integrujúco, lebo komunizmus zvýrazňuje triedny princíp a nacionalizmus národný princíp. Komunizmus vo svojej výzve beztriednej spoločnosti obsahuje iluzórny integrujúci prvok, nacionalizmus naopak akoby posilňoval dezintegrujúci prvok vývoja. Hoci komunizmus ako východiskový stav predpokladá „prvotnopospolnú beztriednu spoločnosť“, história ani archeológia tento stav jednoznačne nepotvrdzuje. Naopak vývoj ľudskej spoločnosti ukazuje, že nacionálny princíp je pre ľudskú spoločnosť prirodzenejší, lebo ako formu kolektívneho vedomia (rodina, rod, národ, štát), nachádzame etnické vedomie už vo veľmi ranných fázach vývoja ľudstva, čoho najmarkantnejším dôkazom sú jazyky (aj v ich členitej nárečovej, neliterárnej a nekodifikovanej podobe), pričom pozoruhodným javom je to, že aj napriek integračným, ba globalizujúcim tendenciám v dlhých dejín od prehistórie po súčasnosť národné jazyky nezanikajú, resp. nesmerujú k unifikácii, ale sa ďalej rozvíjajú. Čiže tisícročná tendencia ku globalizácii (v jednotlivých kultúrnych okruhoch) nestiera úplne členenie ľudí na národy. Aj v prípade používania jednotného jazyka (napr. španielčiny, portugalčiny, angličtiny, francúzštiny) vzniká národné povedomie na územiach nových štátov, ktoré vznikli v 19. a 20. stor. (napr. argentínske, brazílske, haitské, kanadské atď.).

V Pracovnom zošite možno jasne vidieť spoločenskú politickú objednávku na riešenie politického extrémizmu v spoločnosti, ktorý zasahuje vo veľkej miere mladých ľudí. Výučba dejepisu by nemala spontánne reagovať na takéto podnety, lebo by sa dejepis stal tým, čo bol za obdobia totalít - bol by politickou interpretáciou dejín, písaný na objednávku, čím rozhodne nemá byť. Dejepis formuje historické vedomie žiakov a študentov, aby bolo ucelené a zrozumiteľné. Túto funkciu plní iba sčasti, lebo individuálne aj kolektívne historické vedomie formuje aj rodina, ale najmä súčasné spoločenské procesy. Príčiny nárastu extrémizmu teda nemožno hľadať len v zanedbanej výučbe určitých období dejín, ale treba ich hľadať v súčasnej spoločnosti a v jej stave. Riešením toho stavu sú politické opatrenia a zmeny, ktoré odstránia javy, ktoré extrémizmus vyvolávajú. Keby historické udalosti, osobnosti z dejín 20. storočia boli predzvestou, alebo analógiou pre dnešok, pripustili by sme, že určité javy v dejinách sa cyklicky opakujú a upadli by sme do nevedeckého fatalizmu. Predmetová komisia pre dejepis pri Štátom pedagogickom ústave prijala záver, že treba zvýšiť dotáciu hodín na výučbu dejepisu v 6., 7. 8. a 9. ročníku. K tomuto záveru došli odborníci preto, že nie je možné v dostatočnej miere prebrať témy dejepisu ako ich vyžadujú smernice. Po rozhodnutí ministerstva školstva o navýšení o jednu hodinu len v 9. ročníku a so zdôraznením, že sa má najmä „venovať nárastu politického extrémizmu“ vyjadriala komisia nesúhlas s týmto rozhodnutím.

Príčiny nárastu politického extrémizmu nemožno vyriešiť len umelým oživovaním dejinných udalostí spred sto, osemdesiat, alebo šesťdesiat rokov s cieľom ukázať ako sa nastolili totalitné režimy a akým mechanizmom fungovali, lebo u mladého človeka môžeme takto zafixovať nesprávny názor, že príčinou terajšieho extrémizmu sú práve tieto dejinné udalosti, čo však nie je správne, lebo príčinou terajšieho extrémizmu aj medzi mládežou sú súčasné spoločenské javy. Nazdávam, že najmä sociológia a politológia by mala na to hľadať adekvátnie odpovede a politické riešenia sú v rukách politikov. Ako dôkaz toho, že uvažovanie niektorých politikov riešiť nárast extrémizmu najmä zmenami vo výučbe dejepisu je nesprávne, je skutočnosť že tento nárast je celoeurópskym ba celosvetovým problémom a to aj v krajinách, kde neboli komunizmus ani nacizmus (napr. USA). Hodno spomenúť situáciu v Nemecku, kde sa od konca druhej svetovej vojny venovala náležitá pozornosť prevencii návratu nacistických a rasistických ideológií a kde napriek tomu je neonacizmus latentným javom a xenofóbna Alternative für Deutschland sa stala parlamentnou stranou. Sú aj tam snáď príčiny v nesprávnej výučbe dejepisu? Naopak treba zvažovať, či niekedy neprirodzený tlak určitých mediálnych kruhov oživovať udalosti nacizmu a jeho praktík, nemá na mládež, ale aj na celú verejnosť opačné účinky tým, že sa otupuje vnímanie tejto témy ako pálčivé.

Týmto však nechcem nijako znižovať predložené spracovanie problematiky totalitných režimov a ich fungovania, o ktoré sa autori pracovného zošitu usilujú. Vysoko hodnotím spracovanie Pracovného zošitu pre 9. ročník základnej školy. Prináša témy na diskusiu a námety na aktivity pre žiakov na hodinách dejepisu, ale aj etickej východy a občianskej náuky v základných školách aj na gymnáziách s osemročným a štvorročným štúdiom.

Pracovný zošit je pomôckou pre učiteľov, lebo im prináša mu príklady na činnosti, aktivity a diskusiu, ale aj pre žiakov pri praktických cvičeniach a aktivitách, na konkrétnej hodine. Autori napísali Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ reaguje na zmenu rámcového učebného plánu pre ZŠ, kedy má byť od 1. septembra 2017 pridaná 1 hodina dejepisu v 9. ročníku v ZŠ, ktorá

má byť zameraná na diskusiu, najmä na témy: demokracia, tolerancia, vlastenectvo, sloboda a zodpovednosť, dialóg a kultúrna diskusia, riešenie konfliktov v spoločnosti, obrana voči manipulácii a konšpiratívnemu myslению, extrémizmus a radikalizácia mládeže, nacizmus a neonacizmus, komunizmus, dobrovoľná skromnosť, migrácia a utečenci.

Za veľký klad tohto textového média považujem najmä odborné spracovanie témy, ako viest' dialóg a kultúrnu resp. nekultúrnu diskusiu (konštruktívna, férková, presvedčivá komunikácia), ako aj témy riešenie konfliktov v spoločnosti (zdroje konfliktu, použitie násilia). Nazdávam sa, že pre žiakov bude veľmi prínosnou vysoko aktuálna téma Obrana voči manipulácii konšpiratívnemu myslению.

Mám určité pochybnosti, či téma tolerancia a otvorená spoločnosť nestáva do negatívnej úlohy národnú identitu, ktorú je treba považovať aj vo fáze európskeho zjednocovania za pozitívnu, ak sa majú žiaci ako Slováci cítiť rovnocenný v rodine európskych národov. S tým súvisí aj spracovanie témy Vlastenectvo, kde je náplň patriotizmu (slovo je odvodené od latinského slova patria = otčina a to zasa od slova pater = otec, čo vylučuje formuláciu z Pracovného zošita „Nemusí sa vzťahovať len ku krajine pôvodu. Záleží na tom, čo človek považuje za svoju krajinu a domov“, lebo aj príslušníci národnostných menších majú vlast' na Slovensku, kde žili celé generácie ich predkov.

Ako som už spomenul, vyjadrujem pochybnosť, či spracovanie tém Nacizmus a neonacizmus, ako aj téma Komunizmus nepodsúva žiakovi už určitý konkrétny politický postoj a či ozrejmovanie týchto ideológii a režimov má priamy vzťah k dnešným problémom s prejavmi pravicového a ľavicového extrémizmu. Ako historik podotýkam, že taliansky fašizmus aj nemecký národný socializmus boli reakciami na radikálne formy marxizmu, ktorý je chronologicky primárny. Zrážku dvoch totalitných ideológií (komunistickej a nacistickej) a systémov v druhej svetovej vojne nemožno celkom jednoznačne označiť morálnym hodnotením, čiže jedno považovať za negatívne a druhé za pozitívne, lebo obe boli svojim charakterom negatívne. Preto v strednej a juhovýchodnej Európe už takmer nijaká historiografia (okrem slovenskej a českej) nepoužíva na udalosti roku 1945 termín oslobodenie. Prítomnosť Červenej armády (rovnako sovietskych partizánov na území SR) bola predzvest'ou budúceho nastolenia komunistických režimov v týchto krajinách.

K posudzovanému dielu – MDP – učebnica/PZ – explicitne klady, resp. nedostatky:

- a) **Výber obsahu z hľadiska súladu s platným ŠVP a vzdelávacím štandardom, t. j. či je koncepcia navrhovaného MDP moderná a zameraná predovšetkým na rozvíjanie psychomotorických zručností žiakov v danej vzdelávacej oblasti.**

Praktické cvičenia so zapojením súčasných technológií (smartfóny) umožnia žiakom samostatne zbierať, analyzovať, a spracovať informácie zo svojho okolia, osloviť rodinných príslušníkov a iných očitých svedkov udalostí, o ktorých sa učia. Prostredníctvom hrания úloh a analýzy videí sa žiaci učia ako kultivovane riešiť konflikty, argumentovať v prípade sporov a vo verejnej diskusii, ako sa brániť voči manipulácii a konšpiratívnemu myslению rovnako v online priestore, ako aj v skutočnom živote. K týmto cvičeniam žiaci nájdú v publikácii pracovné listy s otázkami, úlohami a testami, ktoré spravidla riešia priamo na hodinách alebo v podobe domáceho čítania a doplnkových úloh k tomu, čo sa naučili v škole.

- b) **Objektívna – odborná a vecná správnosť informácií; výber základného učiva a vyváženosť základného a rozširujúceho učiva.**

Primeraná.

- c) Úroveň didaktického spracovania obsahu učiva (klady, resp. nedostatky) – z hľadiska požiadaviek v platnom ŠVP a VŠ pre danú vzdelávaciu oblast' a učebný predmet.
- d) Didaktické spracovanie MDP z hľadiska pedagogickej stratégie; z hľadiska využívania primeraných metód; z hľadiska interakcie učiteľa a žiaka; z hľadiska zážitkového učenia sa a vyučovania; priestor na kreativitu žiakov; pohľad na hľadisko komplexného systému hodnotenia úloh spracovaných v danom MDP atď.

Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viest' ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápat' ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. 1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.

- e) Grafická úprava MDP – spracovanie textu, štylizácia, rozsah a členenie textu, vecne a odborne správna terminológia, vhodnosť písma, obrázkov, tabuliek a grafov atď.

Zodpovedá požadovanej norme.

- f) Súlad obrazového materiálu s učebným textom; estetická (plnenie motivačnej funkcie a pod.) úroveň spracovania textu a obrazového materiálu. Spoločenská korektnosť spracovaného obsahu v MPD.

Obrazový materiály je v súlade s učebným textom a je na primeranej úrovni. Obsah zodpovedá aj spoločenskej korektnosti.

Záver

a) Stručné zhrnutie hodnotenia.

Učiteľom aj žiakom sa tak do rúk dostáva typ pracovného zošita, ktorý na trhu už dlho absentoval. Pracovný zošit je určený deviatakom ZŠ, ale využijú ho aj stredoškoláci ako doplnkové aktivity k predmetom občianska výchova a dejepis. Je vizuálne podnetný a obsahuje cvičenia, doplnkové čítanie, kvízy a slovníčky k problematike porozumeniu fungovania demokratickej spoločnosti, medziľudských vzťahov a ekológie.

b) Vyhlásenie recenzenta o akceptovaní, resp. o neakceptovaní jeho zásadných pripomienok k spracovanému MDP.

Neposudzoval som text pred tlačou.

c) Jednoznačné explicitné vyjadrenie recenzenta, či je posudzovaný MDP v súlade s platným ŠVP a VŠ a jednoznačné odporúčanie k udeleniu, resp. neudeleniu odporúčacej/schvaľovacej doložky.

Predkladané textové médium Pracovný zošit pre 9. ročník ZŠ – Dejepis – poznat’, riešiť, diskutovať. S možnosťou využitia na hodinách etickej výchovy a občianskej náuky v ZŠ, ISBN: 978-80-8140-282-1 je v súlade s platným ŠVP a VŠ. Odporúčam udelenie schvaľovacej doložky.

PhDr. et Mgr. Peter Mulík, PhD.

Bratislava 31. 10. 2017

Recenzný posudok

Dejepis Pracovný zošit pre 9.ročník ZŠ dejepis

ISBN 978-80-8140-282-1

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 88

Posudok vypracoval recenzent: Mgr. Jana Brišová

I. kritérium: Súlad učebnice so Štátnym vzdelávacím programom

Požiadavka: Školská učebnica funguje okrem iného ako prvok Štátneho vzdelávacieho programu. Učebnica ho presnejšie vymedzuje a konkretizuje na základe všeobecných, čiastkových a operacionalizovaných cieľov (výkonových požiadaviek i obsahového štandardu príslušného vzdelávacieho programu). Ich prostredníctvom má rozvíjať základné kompetencie žiaka.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Didaktický systém učebnice spresňuje a vystihuje koncepčný rámec Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet vo vzdelávacej oblasti .	5	5
2.	Didaktický systém učebnice konkretizuje a rozvíja štruktúru učebných výkonov v Štátom vzdelávacom programe pre daný vyučovací predmet (výkonový štandard).	5	5
3.	Obsahová štruktúra učebnice je v koncepčnej zhode s obsahovým rámcem Štátneho vzdelávacieho programu pre daný vyučovací predmet.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		15	15

II. kritérium: Základné funkcie a štruktúrne komponenty učebnice

Požiadavka: Učebnica plní viaceru funkciu a obsahuje rôzny počet štruktúrnych komponentov, ktoré umožňujú realizovať tieto jednotlivé funkcie. Učebnica predstavuje predovšetkým súbor informácií, ktoré prezentuje rôznymi formami, a to verbálnou, obrazovou alebo kombinovanou. Súčasne je učebnica základným didaktickým médiom, prostredkom, ktorý riadi žiaľovo učenie i učiteľovu výučbu tým, že proporčne vymedzuje učivo, ktoré sa má zvládnuť za istý čas. Učebnica d'alej orientuje svojich adresátov o spôsoboch jej využívania.

Kritérium II. 1

Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Súbor informácií v učebnici vychádza z daného stavu a úrovne vedeckého poznania, zodpovedá odbornej a vecnej správnosti.	5	5
2.	Autori v textoch kontrolujú svoje hodnotenia, súdy a podrobujú ich racionálnym mieram, ktoré sú príznačné v spoločenstve vedcov.	5	5
3.	Súbor informácií je usporiadany, prehľadný a rozlíšený.	5	5
4.	Súbor informácií rešpektuje zásadu veku primeranosti.	5	5
5.	Súbor informácií umožňuje vytvárať medzipredmetové vzťahy.	5	5
6.	Učebnica obsahuje odkazy na iné zdroje informácií.	5	5
7.	Učebnica sa skladá z rôznorodých verbálnych komponentov.	5	5
8.	Učebnica sa skladá z rôznorodých obrazových, grafických komponentov.	5	5
9.	Obrazové komponenty neplnia len funkciu ilustrácie a konkretizácie textu, ale aj funkciu zdroja ďalších informácií v zmysle nositeľa hlbších významov (ikonický – obrazový text).	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		45	45

Kritérium II. 2

Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Aparát riadenia učenia žiakov tvorí ucelený systém.	5	5
2.	Prítomnosť úvodu alebo predhovoru, prípadne explicitné vyjadrenie učebných cieľov.	5	5
3.	Učebnica sa skladá z výkladovej a pracovnej, analytickej časti.	5	5
4.	Kognitívne odstupňovanie systému učebných otázok a úloh podľa náročnosti.	5	5
5.	Prítomnosť učebných úloh a otázok na upevňovanie a systematizáciu kompetencií žiakov.	5	5
6.	Využitie grafických symbolov na riadenie učenia.	5	5
7.	Prítomnosť zvláštnych farieb pre určité časti textu.	5	5
8.	Využitie odlišného typu písma pre rôzne časti textu.	5	5
9.	Adekvátnosť typografickej veľkosti písma k danej vekovej kategórii žiakov.	5	5
10.	Podpora rozvoja kritického myslenia.	5	5
11.	Rešpektovanie požiadavky uplatňovania rôznych stratégii učenia sa.	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		55	55

Kritérium II. 3

Organizačná funkcia učebnice

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Učebnica uvádza prehľadne spracovaný obsah.	5	5
2.	Grafické spracovanie učebnice je prehľadné, umožňuje sa v nej orientovať.	5	5
3.	Spôsob štruktúrovania výkladového sekundárneho autorského textu, miera prehľadnosti tohto textu.	5	5
4.	Miera zabezpečenia prehľadnosti a lepšieho členenia medzititulkami alebo margináliami.	5	5
5.	Prítomnosť vecného, menného alebo zmiešaného registra.	5	5
6.	Prítomnosť názorného, grafického prehľadu o všetkých štruktúrnych komponentoch, ktoré tvoria ucelený didaktický systém.	5	5
7.	Dôslednosť celkového vzhladu učebnice z hľadiska grafickej úpravy, farebnosti a typografie	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

III. kritérium: Korektnosť autorov učebnice

Kritérium III. 1

Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc

Požiadavka: Autori pri tvorbe učebnice rešpektujú Ústavu Slovenskej republiky. Predovšetkým rešpektujú základné práva a slobody, ktoré sa zaručujú všetkým ľuďom bez rozdielov rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, príslušnosti k národnostnej alebo etnickej menšine a presadzujú rovné príležitosti mužov a žien.

		Max. počet bodov	Počet bodov
1.	Spracovanie učiva podporuje rozvoj hodnotového systému žiakov.	5	5
2.	Primeraný spôsob interpretácie prostredia, v ktorom žijú žiaci iných krajín.	5	5
3.	Primeraný spôsob prezentácie iných národov a ich kultúr.	5	5
4.	Vhodný spôsob približovania aspektov ľudskej interakcie a kooperácie, aspektov medzinárodného porozumenia a mieru.	5	5
5.	Eliminovanie stereotypov a predsudkov vo vykresľovaní iných.	5	5
6.	Prítomnosť ideologických interpretácií (politických, kultúrnych, náboženských), ktoré nie sú podložené dôkazmi alebo ich interpretácia nie je vyvážená iným pohľadom na túto problematiku	5	5
7.	Prítomnosť mnohostrannosti v prístupoch autorov (zásada multiperspektivity) Exemplárne uplatňovanie viacerých sociálnych perspektív, uhlov pohľadu	5	5
Súčet dosiahnutých bodov		35	35

Sumár dosiahnutých bodov z celkového počtu bodov

Kritérium	Celkový možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov
Súlad učebnice so Štátным vzdelávacím programom	15	15
Funkcia prezentácie učebného obsahu v učebnici (súbor informácií)	45	45
Funkcia riadenia učenia žiakov a výučby učiteľa	55	55
Organizačná funkcia učebnice	35	35
Dodržiavanie korektnosti autorov učebníc	35	35
Celkový počet bodov	185	185

Učebnica pre žiaka dosiahla v celkovom hodnotení 185 bodov, čo predstavuje 100% bodov z celkového počtu.

Učebnica pre žiaka musí dosiahnuť v hodnotení minimálne 75 % bodov z celkového počtu bodov.

Mgr. Jana Brišová

Púchov, 26.10. 2017

Recenzný posudok

Pracovný zošit pre 9.ročník ZŠ - Dejepis

ISBN 978-80-8140-282-1

Autor/-i: Mgr. Zuzana Fialová, PhD; PhDr. Dušan Ondrušek, PhD; Mgr. Zdeněk Brom

Recenzenti/lektori: Mgr. Jana Bohunická

Vydavateľ: Dr. Josef Raabe Slovensko, s.r.o., odborné nakladateľstvo

Rok vydania: 2017

Počet strán: 88

Posudok vypracoval recenzent: Mgr. Jana Brišová

Stanovisko:

K posudzovanému dielu – Pracovný zošit – explicitne klady, resp. nedostatky:

- a) Výber obsahu Pracovného zošita je v súlade s platným ŠVP a vzdelávacím štandardom, dopĺňa učivo v rámci zvýšenia hodinovej dotácie a koncepcia pracovného zošita umožňuje rozvíjanie základných predmetových kompetencií žiaka. Spracovanie obsahu pracovného zošita vystihuje základné učivo aj z hľadiska medzipredmetových vzťahov a rozvíja kompetencie žiaka.
- b) Informácie podávané v pracovnom zošite sú objektívne, odborné a vecne správne. Obsah pracovného zošita je koncipovaný tak, aby žiaka viedol hodinou dejepisu k rozvíjaniu komunikačných zručností, kritického myslenia, rozvíjanie vlastných názorov a rešpektovania názorov iných. Ide o metódy, ktoré vedú žiakov predovšetkým k diskusii na rôzne aktuálne témy. Ponúkané zadania, úlohy, aktivity, námety na diskusiu umožňujú žiakovi objavovať informácie, tvoriť si názor a rešpektovať druhých a prežiť hodinu dejepisu naozaj netradične.
- c) Didaktické spracovanie obsahu učiva v pracovnom zošite je v súlade s požiadavkami platného ŠVP v predmete dejepis na rozšírenú hodinovú dotáciu.
- d) Obsah pracovného zošita z didaktického hľadiska podporuje aktivitu žiakov, proces objavovania, hľadania súvislosti a prepájania medzi jednotlivými témami a udalosťami. Veľmi kladne hodnotí začlenenie skupinovej práce do úloh, zážitkového učenia sa, ktoré žiakom vytvárajú možnosti na rozvíjanie poznatkov vlastným konfrontovaním, hľadaním odpovedí, prezentovaním vlastného názoru.

- e) Grafická úprava pracovného zošita – text je spracovaný zrozumiteľne, jasne, štylisticky správne. Štylizácia je dobrá, otázky a úlohy sú jasné a terminologicky správne. Text je správne, prehľadne členený, rozlíšený aj iným druhom písma a doplnený vhodnými obrázkami, ktoré majú komunikačnú hodnotu.
- f) Obrazový materiál je čitateľný, pútavý, veku primeraný. Nie je len doplnkom - ilustráciou, ale priamo dotvára komunikačnú hodnotu príslušného problému. Tako významne podporuje žiaka v rozvíjaní jeho vizuálnej kultúry, ktorá je v súčasnosti dominantnou oblasťou spoločenských komunikačných procesov.

Záver

- a) Koncepcia pracovného zošita prispieva k rozvoju osobnosti, k humanizácii a k rešpektovaniu odlišnosti medzi ľuďmi, národnimi. V hodnotených textoch sa nevyskytujú prvky netolerancie. Spracovanie obsahu je v súlade so ŠVP a vo veľkej miere využíva medzipredmetové vzťahy.
- b) Celkovo môžem konštatovať, že predložený návrh pracovného zošita splňa informatívne i formatívne požiadavky a môže prispieť k modernej a tvorivej výuke dejepisu.
- c) **Posudzovanému pracovnému zošitu pre 9. ročník ZŠ dejepis odporúčam udeliť odporúčaci doložku bez výhrad.**

Mgr. Jana Brišová

Púchov, 26.10. 2017